

Jorunn Spord Borgen

Ole Bull Akademiet

En gjennomgang av kursvirksomheten

NIFU skriftserie nr. 20/2003

NIFU – Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

ISSN 0808-4572

Forord

NIFU har på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet gjennomgått kursvirksomheten ved Ole Bull Akademiet. Vi vil takke alle informanter ved høyskoler og universiteter for velvilje i forbindelse med innhenting av informasjon. Vi vil spesielt takke OBA ved rektor Gunnar Stubseid og timelærerne som har vært intervjuet. Ole Bull Akademiet og timelærerne har også bidratt til å kvalitetssikre faktadelen i rapporten.

Jorunn Spord Borgen har vært prosjektleder. Vi takker kolleger ved NIFU som har bidratt til å kvalitetssikre rapporten. Konklusjonene og anbefalingene står for instituttets egen regning.

Oslo, august 2003

Petter Aasen
Direktør

Ingvild Marheim Larsen
Forskningsleder

Innhold

1	Sammendrag og hovedkonklusjoner	7
2	Innledning	9
	2.1 Evalueringsoppdraget.....	9
	2.2 Metode.....	10
3	Ole Bull Akademiet – Perspektiver	11
4	Kursaktiviteten	15
	4.1 Kursaktiviteten og ulike brukere	16
	4.2 Erfaringer med kursene	18
	Slik utdanningsinstitusjonene ser det	19
	Slik studentene ser det.....	20
	4.3 Oppsummering	22
5	Organisering og økonomi	24
	5.1 Styret	24
	5.2 Økonomi.....	25
	Økonomi i tilknytning til kursene	25
	Lønn til timelærere	26
	Høgskolene og universitetenes vurderinger av økonomi og organisering	26
	5.3 Økonomi i tilknytning til undervisningslokaler og overnattingssted	27
	5.4 Faglig og administrativ organisering.....	28
	5.5 Faglige samarbeidspartnere.....	30
	Spelemanns- og kvedarskolen.....	31
	5.6 Faglig autonomi og kvalitetssikring av utdanningstilbudene.....	32
	5.7 Oppsummering	32
6	Konklusjoner og anbefalinger	34
	6.1 Utviklingsmuligheter for kursvirksomheten ved OBA	34
	6.2 Utviklingsmuligheter når det gjelder organisering og økonomi	36
	Sårbart system?	36
	6.3 Faglig utvikling	36
	Litteratur.....	38
	Vedlegg Evaluering/gjennomgang av Ole Bull Akademiets kursvirksomhet.....	41

1 Sammen drag og hovedkonklusjoner

På oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) har NIFU kartlagt hvorvidt kurstilbudet ved Ole Bull Akademiet (OBA) dekker behovene til universiteter og høyskoler som driver musikkutdanning. Videre gjennomgår evalueringen hvordan kurstilbudet til studenter og lærere ved universiteter og høyskoler er finansiert og prissatt, og om det kreves egenandeler og i tilfelle hvem som betaler egenandelen.

Akademiets hovedformål er å tilby opplæring og formidling av folkemusikk til musikere og andre. OBA tilbyr i tillegg et toårig folkemusikkutøverstudium, *Spelemanns og kvedarskulen*, i samarbeid med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen.

Denne evalueringen er ikke en evaluering av resultater, men snarere en gjennomgang og analyse av kursvirksomheten ved OBA angående de angitte spørsmålene. Gjennomgangen av virksomheten og undersøkelser om brukernes erfaringer viser at:

Brukernes erfaringer

Kursene ved OBA er obligatorisk del av musikkutdanningen ved de høyskolene og universitetene som bruker kursene. Disse kursene oppfattes som relevante, opplevelserike og lærerike av både studenter og lærere som deltar.

- For studenter ved allmenn- og førskolelærerutdanninger gir disse kursene kunnskap og ferdigheter innen folkemusikk og folkedans, og utdanning for kulturformidling til barn og unge. For andre studenter gir kursene utdanning og innsikt i norsk tradisjonsmusikk og perspektiver på annen musikkunnskap.
- OBA innfrir i høy grad behovet ved høyskoler og universiteter som driver musikkutdanning på høyere utdanningsnivå. Disse institusjonene anser kurstilbudet ved OBA som et unikt tilbud for innføring i norsk folkemusikk. Det intensive møtet med folkemusikken gjør kursene til en arena der folkemusikkfremmede studenter får innsikt i denne musikkformens særtrekk og kvaliteter. I tillegg oppfattes kurstilbudet som unikt fordi studentene samles på en intim og intens måte om samspill, dans og andre musikkaktiviteter man ikke har i den daglige studiekonteksten.

Folkemusikernes erfaringer

- Ole Bull Akademiet har vært viktig for norsk folkemusikk. Gjennom OBA har folkemusikkutøverne fått et sted hvor man har hatt mulighet til å utvikle den tradisjonsbaserte måten å undervise på.

Finansiering og prissetting

- Per kurs med en ukes varighet betaler høyskoler og universiteter 16.000 kroner for grupper på inntil 16 studenter og 18.000 kroner for grupper på mellom 17 og 35 studenter.

- Studentene betaler 1.750 kroner for fem døgners kost og losji. I tillegg må de dekke reisen selv. De fleste høyskolene gir ikke stønad til studentene i forbindelse med kursene på OBA. Universitetene og noen musikkstudier på høyskoler gir stønad til sine studenter for å dekke reise, kost og losji.
- Kurstilbudet gis etter et prinsipp om selvkost, men i praksis dekker driftsmidlene ved OBA i dag en andel på 530 kroner for kost og losji for hver student som deltar på kursene på Voss.
- Størrelsen på de samlede driftsmidlene ved OBA er bestemmende for hvor stor kursaktiviteten kan være.
- Ved høyskoler og universiteter gir man uttrykk for at dyrere kurs vil kunne gå ut over mulighetene for å bruke kurstilbudet. Samtidig presiseres det at kursene er unike og har stor faglig verdi for de ulike musikkutdanningene.

Anbefalinger

Kurstilbudet ved Ole Bull Akademiet er både utdanning og kulturformidling, og dette tilbudet har vært utviklet i takt med endringer i høyere utdanning. Det skjer nå nye endringer i studietilbudet ved de ulike høyskoler og universiteter i forbindelse med Kvalitetsreformen St.meld. nr. 27 (2000-2001). Det er foreløpig uklart hvordan dette vil virke inn på etterspørselen av kurs ved Akademiet. Det vil imidlertid være rimelig å anta at endringene som følge av Kvalitetsreformen vil få konsekvenser som gir behov for utvikling og tilpasning av kursene ved OBA. Større økonomisk handlingsrom for Akademiet ville gitt mer rom for fag- og metodeutvikling. Dette kunne også gitt mulighet for å utvikle en større kursportefølje slik at Ole Bull Akademiet kunne møte flere brukergruppers behov. Dette ville kreve en tydeligere rolle som utdanningsinstitusjon. Kursaktiviteten holder den faglige kvaliteten som kreves fra høyskoler og universiteter, noe som gjenspeiles i at kursen er obligatorisk del av ulike utdanninger. Gjennom samarbeidet med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen er OBA godkjent som en selvstendig institusjon som gir folkemusikkutdanning på universitetsnivå. Ut fra sin virksomhet kan OBA sammenlignes med annen høyere kunstutdanning. OBA oppfyller kriteriene for å søke om å bli en privat høyskole i henhold til lov om private høyskoler. Ved å bli privat høyskole får OBA eksamensrett på eksisterende studier. Å være en høyskole krever at institusjonen har FoU-aktivitet. Å ha minst en prof. II-stilling ved OBA vil være et viktig signal om at institusjonen har faglig egenart og selvstendighet innen musikkfeltet. Man kan tenke seg flere prof. II-stillinger, en for den teoretiske og en for den kunstneriske, utøvende delen av virksomheten. Dette bør kunne bidra til å sikre at de kvalitetene som høyskoler og universitet finner i OBA i dag kan ivaretas og videreutvikles i takt med endringer i høyere utdanning i fremtiden.

2 Innledning

Ole Bull Akademiet ble grunnlagt av Sigbjørn Bernhoft Osa i 1976, og er en selvstendig institusjon som gir undervisning i norsk folkemusikk og folkedans på høgskole- og universitetsnivå. Virksomheten ved Ole Bull Akademiet består av tre likeverdige elementer: en akademisk kunnskapsutviklende del, en undervisnings- og formidlende del og en kunstnerisk del. Alle aktiviteter er knyttet til norsk folkemusikk og folkedans.

Ole Bull Akademiet mottok i 2002 en samlet støtte på 4.166.000 kroner. Av dette er støtten fra Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) 1.356.000 kroner. Formålet med tilskuddsordningen fra Utdannings- og forskningsdepartementet er å legge til rette for at det avholdes kurs i norsk folkemusikk for studenter og lærere ved universiteter og høyskoler.

Ole Bull Akademiet har både et kulturpolitisk og et utdanningspolitisk formål, og skal være et møtested for ulike musikkretninger i norsk folkemusikk. Det er flere institusjoner som samarbeider med Ole Bull Akademiet i dag. Mange av kursene som OBA tilbyr er obligatoriske ved høyskoler og universiteter som driver musikkutdanning. I 1996 opprettet Ole Bull Akademiet i samarbeid med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen et to-årig utøverstudium for folkemusikkutøvere kalt *Spelemanns- og kvedarskolen* (SKS). Fra høsten 2004 er det planlagt å tilby en bachelorgrad i utøvende folkemusikk, og på sikt vil man tilby studier på mastergradsnivå.

I 2002 ble det holdt 21 kurs for i alt 23 skoler, 9 av disse var statlige høyskoler. Noen av kursene arrangeres desentralisert i Målselv og i Valle i Setesdal. I tillegg ble det gitt noen få kurs for folkehøyskoler og videregående skoler.

2.1 Evalueringsoppdraget

Universitets- og høyskoleavdelingen i Utdannings- og forskningsdepartementet engasjerte i mai 2003 NIFU for å gjennomgå tilskuddsordningen til Ole Bull Akademiet. Rammen for oppdraget er 120 timer. Denne gjennomgangen skal ha som mål å kartlegge:

- Om kurstilbudet er tilpasset og dekker behovene ved de høyskolene og universitetene som driver musikkutdanning.
- Hvordan kurstilbudet som er beregnet på studenter og lærere ved universitet og høyskoler er finansiert og prissatt, herunder om det kreves inn egenandeler og i tilfelle hvem som betaler egenandelen.

Aktiviteten som skal evalueres er kurstilbudene ved OBA. Disse kursene er organisert som intensive kurs der en gruppe studenter får møte aktive folkemusikere og folkedansere som formidler og underviser studentene i tradisjonsmusikk på ulike instrumenter, vokal folkemusikk, fremføring, folkedans, teori, historiske perspektiver og innsikt i den kulturelle

konteksten for folkemusikken og folkedansen. Studentene er innlosjert ved akademiets overnattingssted der de også får kost under oppholdet.

Denne avgrensingen gjør at det er kursvirksomheten innenfor den utdanningsmessige og formidlende delen av aktiviteten ved akademiet som er i fokus. Den kunstneriske og forskende delen av virksomheten vil bli berørt som del av utdanning og formidlingsvirksomheten, men ikke gjort til gjenstand for spesifikk evaluering. Dette gjør også at det toårige utøverstudiet som Ole Bull Akademiet driver i samarbeid med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen ikke blir evaluert her. Tilbudet til gjestestudenter blir heller ikke evaluert her.

2.2 Metode

Beskrivelsene og vurderingene i denne evalueringen bygger på kvalitative intervjuer og på de evalueringsskjemaer som alle studentene fyller ut ved avslutningen av kursene på OBA. Intervjuene er gjort med rektor ved Ole Bull Akademiet og to av utøverne som underviser på kursene. I tillegg er det intervjuet til sammen 12 kontaktpersoner ved musikkutdanningene ved høyskoler og universiteter som sender studenter på kursene. Blant disse kontaktpersonene er det noen som har sendt studenter til OBA gjennom mange år, og noen som er helt eller forholdsvis nye i utdanningsinstitusjonen og derfor nylig har blitt kjent med OBA. De fleste av disse intervjuene er gjennomført per telefon. I tillegg har det vært tilgang til dokumentene som er oppgitt i referanselisten.

Rektor ved Ole Bull Akademiet, Gunnar Stubseid ble intervjuet på telefon i mai 2003. Ved et besøk på Ole Bull Akademiet ble den fast tilsatte staben møtt, og det ble gjort intervju med rektor. De øvrige informantene er av praktiske grunner intervjuet på telefon eller har fått besvare spørsmålene via e-post. En del konkrete spørsmål om budsjettering og tall ble utvekslet med de ulike informantene via e-post.

3 Ole Bull Akademiet – Perspektiver

Ole Bull Akademiet (OBA) ble startet på Voss i 1977 etter initiativ fra spelemannen Sigbjørn Bernhoft Osa. I følge Akademiets egen historikk var bakgrunnen for dette initiativet inspirert av at fiolinisten Ole Bull (1810–1880) i 1863 ville starte et akademi som bygde på norsk folkemusikk, og norsk folkedans. Dette lyktes ikke for Ole Bull, men det var et uttalt mål for Sigbjørn Bernhoft Osa å bringe de faglige og metodiske ideene for et slikt akademi videre da han på 1970-tallet startet arbeidet for å få etablert Ole Bull Akademiet på Voss. Akademiet tilbød i starten kurs i slåttespill for fiolinstudenter fra Norges Musikkhøgskole og Bergen Musikkonservatorium, (nå en del av Griegakademiet), men gikk snart over til å tilby kurs til et mangfold av høyere utdanningsinstitusjoner der de driver musikkutdanning.

En vurdering av kursaktiviteten ved OBA forutsetter innsikt i Akademiets historikk og idegrunnlag. Dette er kanskje spesielt viktig i og med at det er disse historiske linjene dagens kursform ved OBA bygger på. Sigbjørn Bernhoft Osa var spelemann, men spilte selv både hardingfele og vanlig fiolin. Leser man *Heidersskrift til Sigbjørn Bernhoft Osa på 75-årsdagen* (1985) går det frem at Ole Bull var en viktig referanse for Osas egen utvikling som spelemann, og han hadde uttalte ambisjoner om å få gjort noe i livet – i Ole Bulls ånd (Gram Gjesdal 1985). Ole Bull hadde mestret både hardingfele og fiolin, og dette mente Osa hadde vært et gode for Ole Bulls spill. Det var imidlertid en viktig forskjell på disse to generasjonene musikere. Mens Ole Bull befant seg i det urbane bymiljø og ”..tidlig søkte inn til folkemusikkens urkilder”, befant Osa seg der fra barnsben av og søkte ut ”...til den europeiske musikken, ”kunstmusikken”... for å skaffe seg innblikk i dens sfærer.” (Gram Gjesdal 1985). Og, mens Ole Bull i følge Gram Gjesdal hadde hatt to fioliner og en hardingfele med seg på sine reiser, så hadde Osa med seg to hardingfeler og en fiolin. Ved siden av den tradisjonelle felespilleropplæringen fikk Sigbjørn Bernhoft Osa blant annet utdanning i ett år ved Sternsches Konservatorium i Tyskland. Der møtte han, i følge samme kilde, en spillestil basert på et ”naturprinsipp”, en spillestil som skulle vise seg å ha spor etter Ole Bull.

Folkemusikk er både mangeartet og egenartet på samme tid, og har vært tatt i bruk i alle musikkformer til alle tider. Musikkhistorisk har klassisk musikk og folkemusikk virket inn på hverandre. Dette har ofte også vært gjenspeilet i spillet hos den enkelte musiker. Spelemannen Osa mente derfor at alle norske fiolinstudenter ville ha nytte av innsikt i folkemusikk, og etableringen av et Ole Bull Akademi på Voss var motivert av dette:

”Det bør vere eit minimumskrav at dei som skal verte fiolinistar eller fiolinpedagogar bør ha eit minstemål av kjennskap til vår eigen folkemusikktradisjon, spesielt på fele/hardingfele.” (Stubseid 1985:133)

Fra å tilby kurs spesielt for fiolinister, ble kursene etter hvert utviklet til et mer allsidig tilbud om folkemusikkformidling og opplæring til ulike instrumentalister, komponister, sangere, kirkemusikere, musikkpedagoger, lærere, førskolelærere, kulturarbeidere osv.

I 1996 opprettet OBA i samarbeid med Griegakademiet i Bergen et toårig studium for folkemusikkutøvere. Til dette studiet kalt *Spelemanns- og kvedarskolen* er det opptak annethvert år. Studiet gir 120 studiepoeng og kan kombineres med andre fag ved Universitetet i Bergen. Fra 2004 blir det mulig å ta ett toårig påbyggingsstudium som vil gi en bachelor-grad i folkemusikk. Det er i følge Griegakademiet et mål på sikt å kunne samarbeide med OBA om å tilby et masterstudium i utøvende folkemusikk på samme modell. Ole Bull Akademiet samarbeider også med Høgskolen Stord/Haugesund om oppbygging av et pedagogisk innrettet studium i folkemusikk. Formålet med Ole Bull Akademiet er i dag:

- Formidling av kunnskap om og gje opplæring i norsk folkemusikk og folkedans til studentar på høgskular og universitet
- I samarbeid med Griegakademiet, å gje utdanning på universitetsnivå til folkemusikkutøvarar
- Å vere ein møtestad mellom norsk folkemusikk og andre musikkgenrar
- Å formidle kunnskap om norsk folkemusikk til interesserte frå andre land. Gjennom gransking, publisering og studentutveksling vil Akademiet gjere sitt til å auke kunnskapen om norsk folkemusikk og folkedans.

Idegrunnet fra Ole Bull, som Sigbjørn Bernhoft Osa ønsket å videreføre, var at den akademiske opplæringen for musikere skulle føres sammen med opplæring og formidling i det folkemusikalske. Det var for eksempel Norges Musikkhøgskole som i forbindelse med etableringen av Akademiet gjorde den faglige vurdering av kursene etter oppfordring fra departementet. Vurderingen understreket behovet for OBA og var positiv i vurderingen av arbeidsplanen for kursene (Årsmelding 1977).

Opplæringsformen ved OBA har vært den samme siden starten, og består av en blanding av tre elementer.

- Tradering: folkemusikkundervisning slik dette tradisjonelt er gjort i folkemusikkmiljøet.
- Konserter: formidling gitt fra de utøvende musikerne.
- Forelesninger: vanlig akademisk undervisningsform.

Den traderende undervisningen der studenter lærer ved at de lytter og spiller, kveder eller danser sammen med profesjonelle utøvere utgjør halvparten av aktiviteten, konsertene en fjerdedel og forelesninger en fjerdedel. I følge Stubseid (1992) henger læring ved ”herming og den konserterende formidlingen” sammen og kan til dels veksle, for eksempel ved at musikere fremfører sin musikk først og studentene deretter går inn i en traderingsprosess der læring gjennom herming, utprøving og samspill står sentralt. Denne metoden brukes både

overfor studenter som kommer fra musikerstudier ved universitetene, og allmenn- og førskolelærerstudenter. En av timelærerne sier at folkemusikken har en anvendelig metode fordi de som skal lære må lytte og prøve seg.

”Sang og spill etter noter er visuelt og blir borte etter kort tid. Å lytte og gjenta gjør at man må danne seg et bilde av det som man lærer, fordi man må huske.”

En annen timelærer påpeker at noe er grunnleggende uansett hvem studentene er.

” Det er viktig at de får innblikk i det tonale og rytmiske ved å synge og danse, for å kjenne på det og smake på det som er folkemusikk. På kunstsolen er det å skisse det allmenne som alle skal gjøre. På samme måte er sangen noe alle kan ha glede av, også de som skal spille.”

Forelesningene blir gjerne gitt av lærere fra universiteter og høyskoler. Disse omhandler historiske perspektiver på ulike folkemusikkformer, gjennomgang av ulike instrumenter, nyarrangering av folkemusikalsk stoff, perspektiver på folkemusikkens og folkedansens betydning for den klassiske musikken og scenekunsten osv. (Kursplaner OBA, Stubseid 1992). Studentene blir også tatt med på Folkemuseet på Voss og får se instrumentsamlingen der. I kursene inngår også et besøk i Sigbjørn Bernhoft Osas hjem som er omgjort til museum og konsertlokale.

Et fjerde element i kursvirksomheten henter referanse fra den tid da folkemusikken var bruksmusikk og en del av det folkelige hverdagslivet. All musikk er tidsbetinget, den foregår i nåtid og blir borte til neste gang noen stemmer en fele eller kveder en låt. Derfor har OBA hatt som en del av sin didaktikk å etablere en definert sosial kontekst slik at kursdeltagerne skal få:

”...et breiare og rettare bilete av musikken og utøvarane med den tradisjonen og atmosfæren som fylgjer med ein folkeleg musikk-kultur” (Stubseid 1985:132-133).

Dette er begrunnelsen for at OBA legger så stor vekt på tilretteleggingen av en tydelig ramme rundt det kulturelle møtet mellom profesjonelle musikere og studenter. Dette omfatter både selve læringsprosessene, det å spise et godt måltid sammen, å samspille og lytte til de profesjonelle utøverne som er lærere på kursene, oppleve konserter, og å befinne seg i et levende bygdemiljø over en viss tid. Folkemusikken er på denne måten satt inn i den type samværsikker hvor den hører hjemme: Festamvær, dansekvelder og kveldssete, og med lærerne i roller som festleder, kjøgemester osv. Målet for OBA er gjennom en slik form å føre folkemusikkundervisningen og kulturformidlingen sammen på en mest mulig levende og nærværende måte.

Det var av naturlige grunner begrenset hvor mange studenter man kunne få til akademiet hvis man kun la til rette for fiolinstudentene ved de ulike musikkutdanningsinstitusjonene i

Norge, og en faglig forsvarlig drift krever et visst volum. Sigbjørn Bernhoft Osa var gjennom sitt eget spelemannsliv dyktig til å fange opp nye strømninger i samfunnet. Folkelige musikkformer ga inspirasjon for blant annet rockemusikere, og dette kom til uttrykk blant annet da han spilte med rock-gruppen SAFT i Holmenkollen i 1973 (Thue 1985). Dette illustrerer at Osa og hans spill ble oppfattet som relevant av ulike grupper i samfunnet. Noe av dette kan tilskrives de aktuelle samfunnsmessige endringsprosesser. I en studie om folkemusikkopplæringen i Norge påpeker Stubseid (1992) at mens det på 1860-tallet fantes en kulturell elite preget av nasjonalromantiske strømdrag som ga rom for folkemusikken i kunsten, var det på 1970-tallet blant annet EF-debatten som bidro til en ny orientering mot det nasjonale og ikke minst det lokale kulturuttrykket:

”Dei lokale tradisjonane fekk ein eigenverdi i seg sjølv, og vart nær knytte til begrep som identitet, sjølrespekt og vørnad for eigen tradisjon.” (Stubseid 1992:176).

Dette var en av grunnene til at man fra starten la vekt på at de ulike musikk- og dansetradisjonene i Norge skulle presenteres av lokale utøvere. En annen grunn var at aktive folkemusikk-, danse-, og kvedarlag lokalt og nasjonalt bidro til å synliggjøre folkemusikken (Arnestad 2001). Ved OBA har man fulgt Osas ideer om å formidle den lokale, levende og varierte i folkemusikken gjennom å ha mange timelærere. Disse kommer gjennom et år til OBA og spiller og underviser i sine lokale folkemusikkformer. I følge en av de som var med fra starten, har det vært ”...en vennlig og kjærlig tone med stor respekt mellom utøverne som var timelærere.” Ved siden av kursene, ble det i mange år arrangert treff for timelærerne på Akademiet. Der kunne de diskutere og utvikle sine undervisnings-, og formidlingsformer, og bidra til å sikre kontinuitet og helhet i kursaktiviteten. Dette gjorde at selv om timelærerne knapt traff hverandre, visste de om hverandres kvaliteter og kunne bygge på hverandres undervisningsformer. Til sammen ga dette en god tone som kom studentene og OBA til gode.

I dag har OBA en liten fast stab av administrativt og faglig personale i tillegg til et stort antall timelærere som er profesjonelle folkemusikere i sitt daglige virke. Det er også et samarbeid med det faglig personalet ved de øvrige utdanningsinstitusjonene. I tillegg samarbeider OBA også med ulike organisasjoner og spelemannslag. I følge Akademiet er denne tilsiktede miks av akademisk og tradisjonsbasert undervisning og formidling det som er spesielt med Ole Bull Akademiet.

”Denne blandinga av akademisk skulerte lærarar og våre fremste spelemenn, dansarar og kvedearar knyter sterke band til den levande og pulserande folkemusikken” (Introduksjonshefte OBA).

Slik sett kan det se ut som om Akademiet har utviklet en særegen didaktikk for undervisning og formidling av folkemusikk og folkedans, en kombinasjon av innsikt sprunget ut av ”folkemusikkens urkilder” (Gram Gjesdal 1985) og akademisk basert kunnskap.

4 Kursaktiviteten

Allerede første høsten i Akademiets historie ble det arrangert kurs. I november 1977, ble det arrangert ett kurs med til sammen 10 deltagere. Året etter, i 1978, ble det arrangert tre kurs med til sammen 40 deltagere. Aktiviteten lå noen år på omtrent dette nivået, og i 1982 ble det arrangert fire kurs med til sammen 68 deltagere. I 2002 var antallet steget til 21 kurs og 518 deltagere. De første årene var det primært Musikkonservatoriet i Bergen og Musikkhøgskolen i Oslo som sendte studenter. Mens det i 1982 var to institusjoner som var brukere av kursene, var dette tallet i 2002 blitt til 16. Kursaktiviteten henger sammen med midlene OBA har hatt til rådighet.

Kursene har i alle år vært basert på den samme modellen der formidling, forelesninger og opplæring veksler gjennom hver dag, det er lagt inn et besøk på Folkemuseet på Voss og en konsert i Osas hjem. I tillegg er det lagt opp til samspill, konsert og andre aktiviteter som for eksempel kveldssete, minst en av kveldene.

De opplærings-, og kulturformidlingsmessige målsettingene som ligger til grunn for undervisnings-, og kursaktiviteten ved OBA krever særlige organisatoriske og økonomiske løsninger. Blant annet har det faktum at kursene er lokalisert på Voss krevd egnede lokaler for aktiviteten som foregikk fra tidlig morgen til sene kvelden, behov for kost og losji, undervisningsrom, konsertsaler etc. Med dette følger behov for tilpassede organisatoriske og økonomiske løsninger. Akademiet har derfor samtidig med kursdriften stått for organisering av kost og losji for kursdeltagere samt gjestelærere. For å få til den ønskede opplæringsformen har OBA derfor etter hvert blitt etablert i et eget hus og med egen pensjonatdrift i det tilknyttede Kringsjø Pensjonat. Der har man hatt plass til ca. 40 overnattingsgjester. Dette har satt rammer for størrelsen på kursene.

Grunnleggeren Sigbjørn Bernhoft Osa ville, i følge en av de som var med fra starten, at studentene skulle ha det bra når de kom til Ole Bull Akademiet. Han hadde selv erfart hvor vanskelig det kunne være å være student. Tanken var at det var lett å rive ned inntrykket av folkemusikken med alt som var rundt, og at alt derfor måtte være i orden slik at det ikke tok bort fokus fra musikken. Kursene er derfor lagt opp med tett program og strenge regler med krav til at alle skal delta på alt. Man skal ikke kunne sove over en del av kurset, og det har skjedd at studenter er sendt hjem hvis man ikke har fått endret på "...det som ikke gikk." I motsetning til det mange gjerne tror, krever tradisjonsoverføring intenst arbeid over tid. Det finnes mange usagte regler for hvordan man lærer på denne måten. Kursene har derfor det som en av timelærerne karakteriserer som "en streng, men vennlig atmosfære."

4.1 Kursaktiviteten og ulike brukere

Kursene som tilbyes av OBA er obligatoriske på svært mange musikkutdanninger ved universitet og høyskoler og henger sammen med at folkemusikk og folkedans er et obligatorisk emne i ulike former for høyere utdanning. I tillegg har OBA fra starten av jevnlig hatt gjestestudenter fra blant annet USA og nordiske land. I 2002 hadde OBA en gjestestudent fra Sibeliusakademiet i Finland. Ved de ulike musikkutdanningene i Norge er det et krav at studentene skal kjenne til norsk folkemusikk og folkedans. Dette gjelder både musikerutdanninger ved Griegakademiet i Bergen, ved Høgskolen i Stavanger, Høgskolen i Tromsø, for ulike grupper studenter ved institutt for musikk og teater ved Universitetet i Oslo og Norges Musikkhøgskole. Folkemusikk og folkedans er også emne på allmenn- og førskolelærerutdanningen, som følge av at L-97 legger vekt på at folkemusikk, de tradisjonelle sanglekene og dans skal være en del av undervisningen i grunnskolen. Kursene er obligatoriske ved det som til nå har vært definert som 5 vekttall, 10 vekttall og 20 vekttall studium i musikk i allmennlærerutdanninger, i deltidsstudium for førskolelærere, i 10 vekttall musikk fordypning i den treårige førskolelærerutdanningen, grunnfag og mellomfag i musikk ved lærerutdanningene og andre musikkutdanninger.

Gjennom intervjuene med informanter ved høyskoler og universiteter kommer det frem at de fleste utdanningene som bruker OBA-kursene i dag har brukt kurstilbudet over mange år. Ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo har man for eksempel brukt kursene i 12 år, ved Høgskolen i Agder i 7-10 år, ved Høgskolen Stord/Haugesund har man brukt kurstilbudet i 10-12 år, osv. Ved Griegakademiet, Institutt for musikk, og Universitetet i Oslo har man brukt kurstilbudet siden Akademiet ble etablert, dvs. ca. 25 år.

Tabell: Kursaktivitet på universitets- og høghskolenivå ved Ole Bull Akademiet i 2000 og 2002.

	Antall kurs og seminar	Antall deltagere	Antall kursdøgn
Høghskolen i Agder 2000 2002	3 2	118 43	15 10
Høghskolen i Bergen 2000 2002	2 2	52 51	10 10
Høghskolen i Hedmark 2000 2002	2 1	30 21	5 5
Høghskolen i Nord Trøndelag 2000 2002	2 1	23 17	10 5
Høghskolen i Oslo 2000 2002	2 2	40 37	10 10
Høghskolen i Stavanger 2000 2002	2 1	36 22	10 5
Høghskolen i Tromsø 2000 2002	2 1	38 28	10 5
Høghskolen i Vestfold 2000 2002	1 1	15 23	5 5
Høghskolen i Volda 2000 2002	0 1	0 26	0 5
Høghskolen i Østfold 2000 2002	1 2	21 52	5 10
Universitetet i Bergen (Griegakademiet) 2000 2002	1 2	21 36	5 10
Universitetet i Oslo 2000 2002	1 1	35 31	5 5
Andre 2000 2002	8 4	101	20

Tallene viser *variasjon*, ikke et mønster i bruken av OBA. Antall kurs og seminarer endres fra år til år av ulike forhold ved musikkutdanningene på de høghskoler og universiteter som sender kursdeltagere. Disse endringene gjelder:

- Antallet studenter på de ulike ettårige studiene (grunnfag) der OBA-kurs er obligatorisk
- Antallet studenter på flerårige grunnutdanninger der musikk er valgfritt fordypningsemne (allmenn- og førskolelærerutdanning) og OBA-kurs er obligatorisk

- Antallet nye studenter på flerårige musikkutdanninger der OBA-kurs er obligatorisk i første *eller* annet år.

Mens antallet musikkstudenter ved noen av høyskolene synker, er det stigende ved andre. Blant de nye brukerne av kursene er de nye faglærerutdanningene i estetiske fag som er etablert i samarbeid mellom høyskolene i Tromsø, Nesna, Haugesund/Stord og Telemark/Notodden. Fra Høyskolen i Stavanger, avdeling kunstfag, sender man nå studenter både fra den treårige musikerutdanningen og den treårige utdanningen i dans. Noen høyskoler slår sammen flere årskull for å få fulle kurs. Begrunnelsen for dette er at de da kan be om mer tilpassede kurs enn om de må dele kurslærere med andre institusjoner. I tillegg har noen få folkehøyskoler og musikk/dans/dramalinjen på videregående skoler, når kapasiteten har tilsagt det, fått delta på kurs. Dette utgjør imidlertid en helt annen målgruppe og krever andre rammer enn studenter ved høyskoler og universiteter. Derfor har man ved OBA foreløpig ikke gått inn for å tilby kurs til yngre grupper.

4.2 Erfaringer med kursene

Innenfor kunstfeltet har utdanning og formidling alltid vært to sider av samme sak. Dette har sammenheng med kunstens paradoks, som i følge den franske sosiologen Pierre Bourdieu er at man må lære å verdsette kunst for å verdsette kunst (Bourdieu 1984). Selv om vi i den vestlige moderne kulturhistorien har en forestilling om kunstens universalitet, er den dette i kraft av å være et høyt raffinert kulturprodukt, og derfor noe som må læres (Borgen 1998, 2002). Dette gjelder i like stor grad for studenter som utdanner seg til instrumentalister, sangere og dansere som for eksempel kulturarbeidere, kulturjournalister eller allmenn-, og førskolelærerstudenter. Noen av informantene fra høyskoler har inntrykk av at studentene vet mer om andre kulturers musikk enn om den norske tradisjonsmusikken. Dette inntrykket er imidlertid nyansert. Andre informanter påpeker at kjennskap til annen folkemusikk også kan ha positiv innvirkning på interessen for norsk folkemusikk. Ved allmenn- og førskolelærerutdanningene ved noen høyskoler bruker de også mye internasjonal folkemusikk som del av musikkundervisningen. En av informantene påpeker at det blir desto viktigere at studentene kjenner til norsk folkekunst og kultur for å kunne sette dette inn i en internasjonal sammenheng. På direkte spørsmål om studentene vet mindre nå enn før om norsk folkemusikk, svarer en av de som har vært timelærer ved OBA i ca. 20 år at det heller er omvendt:

”Tidligere var skepsisen stor. Studentene er mer positive til folkemusikken enn de var før. Verden har åpnet seg.”

Problemet er i følge denne folkemusikkutøveren i større grad at studentene ikke møter norsk folkemusikk noen steder i hverdagen. De vet lite om musikken fordi den er så lite spilt i radio og TV. Mediene har stor betydning for hva som formidles i offentligheten. Med tanke på at antallet timelærere ved OBA som er aktive folkemusikkutøvere i sitt daglige virke var 73 personer i 2002, er det bemerkelsesverdig hvor lite synlige disse er i kulturbildet. Dette

sier noe om at mye av folkemusikkaktiviteten i landet er lite synlig i den medierte offentligheten.

Slik utdanningsinstitusjonene ser det

Det er på tross av globaliseringen og utviklingen av den sjangerovergripende musikken allikevel, i følge musikk lærerne ved høyskoler og universiteter, en erfaring at en del studenter er til dels svært skeptiske til folkemusikken. En grunn til dette kan være at mange studenter etter hvert er blitt mer kost-nytte-bevisste og spør hva de kan få ut av de ulike delene av undervisningen. En del av studentene er ikke så interessert i folkemusikk før de drar til kurset på Ole Bull Akademiet, og mange er skeptiske til om dette har noen relevans for dem. En informant mener at

”Derfor er det å møte profesjonelle utøvere så viktig for at de skal bli kjent med hva dette dreier seg om. Ole Bull Akademiet er den eneste arena hvor studentene kan møte den norske folkemusikken i et levende miljø på denne type kurs.”

Mange informanter peker også på at det å dra bort og møte folkemusikken i et levende miljø er viktig:

”Grunnen til at det blir så spesielt er at man reiser ut fra utdanningsinstitusjonene, bor på ett sted og møter spennende utøvere. Studentene kommer bort fra det daglige og er bare fokusert på en ting, de blir ikke distraheret av andre ting rundt og det er godt for dem. Uten unntak kommer studentene tilbake og har en helt annen holdning til tradisjonsmusikken etter kurset.”

På ulike måter rapporterer alle informantene fra utdanningsinstitusjonene at studentene etter en uke på Voss kommer tilbake og ”...har oppdaget en ny verden”, slik en av musikk lærerne uttrykker det. Derfor fremholdes det som helt avgjørende at studentene må dra ut av sin vanlige kontekst og sitt hverdagsliv, og til Voss der de møter et levende folkemusikkmiljø og en helt spesiell atmosfære. Ved flere av høyskolene er det i følge informantene av samme grunn kamp mellom lærerne om å få delta på kursene sammen med studentene. De opplever dette som inspirerende og lærerikt selv om de deltar flere ganger. På direkte spørsmål sier informantene fra høyskoler og universiteter at de ikke kunne holdt dette kurset ved utdanningsinstitusjonen. Først og fremst fordi kursene, ved å være lokalisert midt i et levende folkemusikkmiljø og er korte og intense, gir en atmosfære som man ikke kan skape på en høyskole eller et universitet. Et annet argument er at det ville koste for mye i administrasjon og i arbeid med å organisere selve kurset, og å etablere et tilsvarende nettverk av profesjonelle utøvere som timelærere slik som OBA har skaffet seg. Et tredje argument er nødvendigheten av å avmystifisere folkemusikken som ”det fremmede.” Noen institusjoner sier at de riktignok kan klare å hente inn utøvere og forelesere, men de påpeker samtidig at det ikke har noen hensikt å gjøre dette, blant annet fordi et kurs i folkemusikk som går over tid ikke ville bli prioritert av studentene. De må føres inn i folkemusikken i et

slikt intensivt møte, der de blir overveldet og overbevist om relevansen av å kjenne de norske musikktradisjonene.

Kursene har i følge disse informantene hatt ulike ringvirkninger. En del studenter velger for eksempel etter kurset å ta fordypningsoppgaven i musikk på lokale folkemusikktradisjoner. De samler inn tradisjonsstoff, og skaffer nye opptak etc. til lokale samlinger. De bidrar dermed til å sette søkelyset på musikktradisjoner som holder på å gå tapt, og til en vitalisering av folkemusikken i lokalmiljøet.

Det pekes også på den kulturformidlende effekten som ligger i at allmenn- og førskolelærerstudenter bringer folkemusikken ”direkte fra kilden” og ut til barn og unge som sjelden eller aldri møter folkemusikken i hverdagen. Dette vil imidlertid avhenge helt av hvordan studentene vedlikeholder sitt engasjement og utvikler sin kunnskap innen folkemusikken.

Slik studentene ser det

Kursevaluering fra studenter har også hatt betydning for utviklingen av kursene. Det har vært praksis at studentene fyller et evalueringsskjema på slutten av kurset, og at de gir en muntlig tilbakemelding til lærerne. En gjennomgang av ulike studentevalueringer av kursene (i perioden 1999-2000), viser at de aller fleste er svært godt fornøyd med kursene. Den egenartede vekslingen mellom teori, praktisk utprøving, museumsbesøk og konsertering oppfattes som givende og lærerikt. En av kursdeltagerne fra en lærerutdanning skriver:

”Kurset har blitt gjennomført med fin flyt og fremgang, og det er tydelig at hele opplegget er vel gjennomtenkt. En glimrende innføring i folkemusikk/dans som har gitt inspirasjon, både som musiker og som framtidig lærer. Tusen takk for at vi får dra kunnskap ut av glimrende musikere/spelemenn! Besøket hos Osa var utrolig lærerikt, og det ble en nesten ”hellig” stund inne i konsertsalen. Kveldsseta ble en suksess, og vi har blitt bitt av stev-basillen! Lærerne er de beste på sitt område, det har vi fått erfare.”

En musikerstudent skriver at:

”Det har vært veldig interessant å dykke ned i folkemusikken på en grundig måte. Dette kurset har absolutt økt forståelsen for folkemusikken og min stolthet over den nasjonale kulturarven.”

Kursdeltagerne er spurt om hva de har vært spesielt fornøyd med. Svarene veksler mellom dans, å lære nye sanger, å ha stev-tevling og å få holde på med fele/hardingfelespill. En student som skal bli musiker, var spesielt fornøyd med møtene med erfarne spelemenn, den gode stemningen, og at det var bredde i synet på folkemusikken og på innfallsvinkelen til denne. En annen student synes dansingen var ”...fantastisk lærerik og morsom.”

Mange studenter fremhever møtet med kurslærerne i disse evalueringsskjemaene. De oppfattes som overveiende svært profesjonelle, og møtet med engasjerende enkeltmennesker fremheves som verdifullt. En student summerer dette opp med at kurset hadde spennende og gode forelesere, allsidig presentasjonsform og at det var et trivelig miljø på akademiet. Når man leser dette er det slående hvor unisont enige kursdeltagerne er. Flere sier til og med at ”Dette er det beste kurset jeg noen gang har deltatt på.” Også de som er uttalt fremmede for folkemusikken ser ut til å gi seg over i løpet av fem hektiske døgn:

”Dette kurset var en skikkelig oppvåkning da min forhåndskunnskap om folkemusikk var begrenset til å ha sett enkelte spelemenn på TV en og annen sjelden gang. Til tross for det komprimerte programmet føler jeg at folkemusikken har gjort et dypt inntrykk på meg. Dette må nok tilskrives foreleserne som var usedvanlig engasjerende og interessant. Kjempeuke!!!”

Til spørsmålet om hva som kunne vært bedre, er svarene varierte. Av det faglige innholdet er det svært mange som har hatt ønske om at man hadde hatt et mindre tett program, men samtidig kunne mange tenke seg å ha mer av ett eller flere emner i kurset. Mange oppgir også at det kunne vært bedre tid på Folkemuseet på Voss. For de som har vært mest fremmede for folkemusikken på forhånd, kan kanskje omfanget være noe overveldende. En skriver om dette at: ”Det hadde vært lettere å hugse t.d. tre dansar i staden for seks.” Det er også kritikk av at forelesningene er blitt for lange og uten pauser. Det ser ut til at man på noen kurs ikke har lyktes med å få teorilærere som var ulike nok. Dette førte i følge studentevalueringene på ett kurs til at de ulike lærerne snakket for mye om det samme.

På den andre siden har man de som gjerne skulle hatt mer samspill, mer dans, eller mer kveding. Dette illustrerer først og fremst at en interesse er vakt, og at de drar fra akademiet med en opplevelse av at de gjerne skulle hatt mer kunnskap, flere opplevelser, hatt mer tid til øving av dansetrinn, sanger, osv. Det ser ut til å være en sammenheng mellom hva studentene ønsker mer av, og hva slags utdanning de befinner seg i. Mange musikerstudenter ville gjerne spille mer, førskolelærerstudenter ville gjerne synge mer, og allmennlærerstudenter ville gjerne danse mer.

I tillegg kommenteres det sosiale rundt kurset. En skriver at ”...jeg syntes det var kjempefint at kurslederne og lærerne og studentene kunne sitte sammen da dagen var omme.” En annen sier i sin evaluering om den gode maten og danseaktivitetene: ”Jeg ser at disse to punktene utfyller hverandre, for hvis vi ikke hadde danset, hadde vi trilla tilbake...” Mange vurderer ”kveldsseta” som vanligvis foregår siste kvelden som et av kursets høydepunkt. Da får alle vist seg frem for hverandre, og mange skriver at de har lært mye, samtidig som det sosiale har stått sentralt. De har rett og slett opplevd å ha det moro rundt det å vise hva de har lært. De positive opplevelsene kan antagelig også ha sammenheng med i hvilken grad kurset utgjør en kontrast til det som er ”vanlig” i studiene. Men det er også et

uttrykk for at OBA har lyktes med intensjonene om å skape innblikk i et levende folkemusikkmiljø på kursene.

Når det gjelder vurderingene av fasilitetene rundt kost og losji svarer mange at ”...det kunne vært flere håndklær,” ”...det kunne vært bilder på veggene på rommet,” etc. Med andre ord ønsker som henviser til en oppfatning om at det var en enkel, men god standard på overnattingsfasilitetene. Men dette er det også ulike meninger om, kanskje alt etter hva man ellers er vant til i studenttilværelsen. En skriver at rommene hadde ”...høg standard og gode senger... maten var bedre enn forventet.” En annen skriver: ”Herlig med bad på rommet! Fantastisk god mat hver dag. OK husregler. Kjempeservice. Gode senger.” At overnattingsfasilitetene ikke holder tre stjerners hotellstandard og at man må sove flere på samme rom, er blant de ting som lærere i høgskolene og universitetene sier at de har sett det som en fordel å forberede studentene på. Det er imidlertid samtidig påpekt at standarden har vært absolutt god nok, og at mulighetene til å ha kost, losji og kurs på samme sted har gitt en intimitet og et fellesskap som ellers ville gått tapt. Å sove, spise, oppleve og lære sammen har en egenverdi for utviklingen av et fellesskap for studentene.

4.3 Oppsummering

Slik utdanningsinstitusjonene ser det, innfrir OBA i høy grad behovet ved musikkutdanning på høyere utdanningsnivå. Disse institusjonene anser kurstilbudet som et unikt tilbud for innføring i norsk folkemusikk. Det intensive møtet med folkemusikken gjør kursene til en arena der folkemusikkfremmede studenter får innsikt i denne musikkformens særtrekk og kvaliteter. I tillegg oppfattes kurstilbudet som unikt fordi studentene samles på en intim og intens måte om samspill, dans og andre musikkaktiviteter man ikke har i den daglige studiekonteksten.

For studentene på kursene kan det se ut som om kursform og faglig innhold utgjør deler i en helhetlig opplevelse som skiller seg klart fra det de har opplevd i utdanningssammenheng. Kontrasten til ”vanlig” utdanning har vært intendert fra OBA sin side, og ser ut til å ha gitt kurserfaringen en ekstra dimensjon. En av timelærerne sier at det har vært vanlig at mange studenter klager på at det er så mye som skjer de første dagene. ”Men når fredagen kommer er de lykkelige for å ha fått lære alt dette.” Det er i følge disse timelærerne lett å skjønne at studentene kan bli ør av alt det nye. Her er det antagelig en forskjell mellom studentgrupper. Musikkstudentene vet mye om musikk og trenger andre ting enn allmenn- og førskolelærerstudenter. Kvaliteten i kurset blir dermed ikke bare den faglige substansen, metodene og vekslingen mellom ulike aktivitetsformer, men i like stor grad det levende miljøet for folkemusikk som OBA har formulert som en intensjon med kursene. Det må derfor kunne hevdes at kursene holder kvalitetsmessig mål ut fra de ulike behovene som høgskoler, universiteter og ulike studentgrupper har.

Når det gjelder kritikken av timelærerne og foreleserne, er det slik som en av timelærerne ved OBA påpeker: ”Det vil være noen år man ikke får til alt.” Denne holdningen er også

kommet til uttrykk blant informantene ved høyskoler og universiteter. En sier at ”Noen utøvere er mer egnet og skjellsettende enn andre. Slik er det andre steder også.” I følge rektor har man arbeidet med å ta hensyn til innspillene i evalueringene ved videreføring av kursene.

Ved utdanningsinstitusjonene påpekes det fra flere informanter at mange studenter kunne ha nytte av å ha *flere kurs*. Når studentene opplever dette kurset i første eller andre studieår, men går en tre- eller fireårig utdanning, fører dette til at mange har glemt en del innen de for eksempel kommer ut i skolen eller barnehagen og får brukt det de har lært. Mange skulle derfor gjerne kunnet friske opp igjen det de har lært tidligere. Ved noen få høyskoler har musikk lærerne tatt en del av kursaktiviteten opp på video slik at studentene kan repetere for eksempel sanger og danser senere. Her ligger det en økonomisk mulighet for Ole Bull Akademiet i å produsere varianter av ”repetisjonsvideo” eller CD-rom for studenter som har deltatt på kurs. Dette arbeider OBA nå med å realisere, og har under utarbeidelse en CD-rom om folkedans.

5 Organisering og økonomi

5.1 Styret

Å etablere et Ole Bull Akademi krevde iherdig arbeid og gode og troverdige allianser, noe Sigbjørn Bernhoft Osa var dyktig i å etablere. Styret for akademiet besto ved starten således av representanter for folkemusikkmiljøet på Voss, fra musikkutdanningsinstitusjonene, den sittende ordføreren på Voss, og en representant for Lysøen - stiftelsen (Ole Bull sitt hjem). Man kan derfor hevde at både tradisjonsmusikken, lokalmiljøet, utdanningsinstitusjonene og kultureliten i byene var representert i styret. På denne måten fikk OBA fra starten flere ben å stå på, og dette er i samsvar med idègrunnlaget for kursaktiviteten og opplæringsformen ved OBA. I 1988 ble sammensetning av styret endret til:

- 1 representant for brukerne (utdanningsinstitusjonene)
- 1 representant for universitetene (innsamling og forskning)
- 1 representant fra Voss Spelemannslag/Landslaget for Spelemenn
- 2 representanter fra Voss kommune, der ordføreren er den ene
- 1 representant for de ansatte på OBA

Ole Bull Akademiet ble omgjort til en stiftelse i 1992 med et styre som i samarbeid med de ansatte trekker opp kursen i arbeidet. I 2002 besto styret av seks personer samt rektor ved OBA som var sekretær for styret. Den lokale tilhørigheten og lojaliteten mellom OBA og Voss kommune kan leses i at ordfører i Voss kommune inntil 2002, stadig ifølge stiftelsens vedtekter, sitter i styret samme med en annen representant som kommunestyret utpeker. Dette er nå endret slik at styret i Stiftelsen Ole Bull Akademiet fra 2003 skal ha følgende sammensetning:

- 2 representanter valgt av Voss kommune for kommunestyreperioden
- 1 representant valgt av Landslaget for Spelemenn for tre år om gangen
- 1 representant, med vararepresentant, valgt av de tilsatte ved OBA for to år om gangen
- 1 representant fra Universitetet i Bergen valgt for tre år om gangen
- 1-2 representanter valgt for to år om gangen. Dette kan være en uavhengig person eller en representant fra en institusjon som er bruker av OBA. Det sittende styret oppnevner representant(er) innenfor denne kategorien.

Styret konstituerer seg selv og velger selv leder og nestleder. Styret velger videre et arbeidsutvalg på tre medlemmer der leder og nestleder skal delta. Rektor er saksbehandler og sekretær for styret. Disse endringene viser at OBA arbeider bevisst med å sikre den lokale tilhørigheten og samtidig sikre en bred, faglig kontaktflate gjennom styrets sammensetning. Etter hvert bør man også få studentrepresentant i styret.

5.2 Økonomi

Da driften ved OBA kom i gang i 1977 var all aktivitet basert på styremedlemmenes personlige innsats og engasjement. I Ole Bull Akademiets *Årsmelding 1977* står det at:

”Etter ymse skriftlege og muntlege søknader og utgreiingar er det gjeve offentleg stønad til drifta med kr. 30.000 frå KUD, kr.6.500 frå Hordaland fylke og kr.9.500 frå Voss kommune.”

Etter to års drift hadde OBA i følge *Årsmelding 1979* et overskudd på kr. 3.500 som ble utbetalt som godtgjørelse til styremedlemmene for administrativt arbeid og undervisningsarbeid i forbindelse med kursene. OBA har fra starten vært drevet på små midler, minimal administrativ og faglig stab, og som nevnt har kursene vært basert på gjestelærere som til daglig er profesjonelle musikere. Frem til 1981 var det en liten årlig økning i tilskudd fra stat, fylke og kommune. I 1981 ble OBA en fast post på statsbudsjettet, noe som bidro til at man kunne ha en mer langsiktig strategi for virksomheten (Stubseid 1985:135). Mellom 1981 og 1985 skjedde en dobling av samlede inntekter og tilskudd til OBA, og aktiviteten økte tilsvarende. Inntekter og tilskudd var i 1981 på 115.365 kroner, og i 1985 på 227.033 kroner.

Året 1988 var spesielt i følge *Årsmelding 1988* fordi akademiet hadde ”... for fyrste gong føreteke varige investeringar knytt til kontorutstyr o.a.”

OBA finansierer i dag driften med tilskudd fra KKD, UFD, Hordaland fylke og Voss kommune. Utdannings- og forskningsdepartementet UFD, gir hvert år tilskudd til Ole Bull Akademiet over kap. 274 post 70. Bevilgningen for 2002 på denne posten var 1.356.000 kroner. For 2002 var bevilgningen fra Kultur- og kirkedepartementet på 2.403.000 kroner. I tillegg bevilget Hordaland fylke 207.000 kroner, og Voss kommune 100.000 kroner samme år.

Økonomi i tilknytning til kursene

Kursene arrangeres i prinsippet til selvkost, men i praksis har dette betydd at kost og losji for kursdeltagerne blir subsidiert av driftsbudsjettet ved OBA. I følge Stubseid (1992:179) ble studentenes opphold subsidiert med ca. 30% i 1988. Som kursdeltagere betalte studentene da en pris på ca. 850 kroner per kurs. For 2002/2003 var studentenes egenandel beregnet til 1.750 kroner for fem døgn. I tillegg må de betale sin egen reise. Noen utdanningsinstitusjoner: Universitetet i Oslo, Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen og Høgskolen i Tromsø, avdeling kunsthøgskolen (tidligere Musikkonservatoriet i Tromsø), gir studentene støtte til reise og opphold på kurset med den begrunnelse at kurset er en obligatorisk del av studiet. Ved de øvrige utdanningene ser man på dette kurset som en vanlig studietur og studentene må i følge fagplanene betale kost, losji og reise selv.

For skoleåret 1988/89 betalte høyskoler og universiteter som sendte studenter på kurs en pris på 8.000 kroner per kursuke. I 2002-2003 betalte høyskoler og universiteter 16.000 kroner for kurs på inntil 16 studenter og 18.000 kroner for kurs med 17 –35 studenter. Dersom to institusjoner sender to grupper under 16 studenter til samme kurs, betaler de 9.000 kroner hver. Dette går til lærerne på kursene, til administrasjon av kurset, til å betale oppholdet for en lærer fra utdanningsinstitusjonen, og til subsidiering av studentenes kost og losji. Akademiet organiserer og administrerer kursene i Målselv og Valle i Setesdal. For disse kursene betaler ikke Høyskolen i Agder og Høyskolen i Tromsø, avdeling kunsthøgskolen kursavgift til Ole Bull Akademiet. I Valle i Setesdal har man skaffet studentene billigere overnatting, og de betaler kost, losji og reiser lokalt. Høyskolen i Tromsø, avdeling kunsthøgskolen betaler både reise og opphold for kursdeltagerne. For OBA betyr de desentraliserte kursene først og fremst at man ikke behøver å subsidiere studentenes kost og losji på samme måte som man gjør med de kursene som arrangeres på Voss, men at man fortsatt har ansvaret for faglig innhold og organisering av kursene.

Ole Bull Akademiet oppgir at den reelle kostnaden for kost og losji på Kringsjø Pensjonat i dag er 2.280 kroner, noe som betyr at OBA subsidierer en differanse på 530 kroner per kursdeltager, gjennom andre midler. Verken studentenes betaling for kost og losji eller utdanningsinstitusjonenes kursavgift dekker i følge OBA alle utgiftene ved gjennomføring av kursene. Forholdet mellom drift og kursinntekter har altså hittil vært slik at driften subsidierer kursene. Det er i følge rektor et mål i forbindelse med omleggingen av budsjettet for OBA å tydeliggjøre disse forholdene bedre i fremtidige budsjetter. Dette settes i sammenheng med den planlagte omorganiseringen av pensjonatdriften etter utbyggingsperioden som nå pågår.

Lønn til timelærere

Ole Bull Akademiet betaler 300 kroner inklusive feriepenge per undervisningstime (45 min.) uansett utdanning og kompetanse. Dette betyr at foreleserne fra universiteter og høyskoler får samme timebetaling som profesjonelle folkemusikkutøvere. Begrunnelsen for dette er først og fremst praktisk. Det ville føre til et stort merarbeid å skulle gjøre en formell kompetansevurdering av alle timelærerne. For selvstendig næringsdrivende, som mange av de utøvende musikerne er, betaler OBA i tillegg 14.1% arbeidsgiveravgift. I tillegg til lønnen betaler OBA reise, overnatting og diett etter Statens regulativ. De som underviser på kursene i flere dager får i stedet for timebetaling et dagshonorar på 1.250 kroner pluss reise, overnatting og diett.

Høyskolene og universitetenes vurderinger av økonomi og organisering

Høyskolene og universitetene som bruker OBA som del av musikkutdanningen opplyser at selv om de mener at kursavgiften er rimelig, er det et spørsmål om hvor mye høyere kursavgiften kan bli, før det blir et problem for institusjonene. De ulike institusjonene henter pengene på ulike måter fra undervisningsbudsjettet. Noen tar fra timelærerbudsjettet for den enkelte musikkutdanningen som sender studentene på kurs, andre fra gjestelærerbudsjettet

for den enkelte musikkutdanningen. I begge disse tilfellene blir studentenes annen undervisning direkte berørt. Andre institusjoner posterer midler til kurset slik at det utgjør en del av undervisningsbudsjettet ved institusjonen, uten at dette har latt seg gjøre å få spesifisert. Ved noen institusjoner varierer det hvor man henter midlene fra, og for flere er det i følge informantene snakk om ”å finne løsninger” som gjør det mulig å sende studentene til OBA.

På spørsmål oppgir informantene ved institusjonene at det ikke er noe alternativ å etablere tilsvarende studietilbud ved den enkelte musikkutdanning. Det ville koste svært mye for institusjonene om de hver for seg skulle bygge opp tilsvarende undervisningstilbud for studentene. Som nevnt tidligere ville kostnadene for mange institusjoner være store både når det gjelder kompetanseoppbygging og etablering og administrasjon av et nettverk av profesjonelle folkemusikere på nivå med det man kan få gjennom kursene på OBA.

Ved siden av de økonomiske, administrative og faglige argumentene for at kursene på OBA er et bedre alternativ for institusjonene enn å bygge kursene opp selv, blir verdien av det kulturformidlende perspektivet i følge informantene sentralt. Dette knyttes til at de fleste studentene har liten eller ingen kjennskap til folkemusikk. Ved en musikkutdanning har man prøvd å arrangere kurs med like profesjonelle folkemusikkutøvere på studiestedet i byen, men dette har ikke fungert. Møtet med folkemusikken blir for flyktig. Det blir fremhevet som svært viktig av alle informantene at OBA gir et helhetlig møte der undervisning og formidling foregår i en intim atmosfære og at dette bidrar til å skape sterke møter av høy kvalitet med det som for de aller fleste studenter fortøner seg som ”det ukjente”.

5.3 Økonomi i tilknytning til undervisningslokaler og overnattingssted

Fra starten i 1977 var Ole Bull Akademiet lokalisert i leide lokaler. Man fant etter hvert frem til Kringsjø Pensjonat, der det var mulig å få rimelige kurstilbud i lavsesongene. Å skape et miljø og en folkemusikkatmosfære som kunne gjenspeile tradisjonene var viktig, og dette krevde god mat og mulighet for musikkksamlinger ut i de små timer. Akademiet er i dag lokalisert i denne gammel villaen fra 1908, tegnet av kulturpersonligheten Magnus Dagestad fra Voss. Dette pensjonatet rommer ca. 40 kursdeltagere.

Selv om tilfredstillende kost og losji har vært sikret for kursdeltagerne, har undervisningslokalene i perioder vært et problem. Fra 1986 hadde OBA et samarbeid med Voss Folkemuseum om bruk av kontorplass til kursledere og administrasjon, samt undervisningsrom. Dette gjorde også at OBA hadde tilgang til AV-utstyr og annet kontor- og undervisningsutstyr. På denne måten hadde OBA i en periode en svært sjenerøs ordning fra Hordaland fylke. Dette måtte allikevel på grunn av plassmangel bli en midlertidig løsning inntil man valgte å kjøpe og drive Kringsjø Pensjonat. I 1994 ble OBA i større grad enn tidligere samlokalisert med Kringsjø Pensjonat ved at det der ble bygget en ny

administrasjonsavdeling, undervisningsrom og konsertsal, Osasalen. I tillegg til disse lokalene blir Sigbjørn Bernhoft Osa sitt hjem brukt som konsertsal.

Kringsjø Pensjonat ble etablert som eget AS i 1993, med Stiftelsen OBA som eier av aksjene. Aksjeselskapet leide den første tiden lokalene ut til andre som drev pensjonatet. De siste fem årene har selskapet ansatt daglig leder/kokk. OBA har betalt husleie og kjøpt tjenester i forbindelse med overnatting og kost for kursdeltagerne av Kringsjø AS. Som en følge av den økte aktiviteten ved OBA fikk man etter hvert behov for å utvide og restaurere de eksisterende bygningsmasser. I 2000 fikk Akademiet bevilget 3 mill. kroner av Stiftelsen Fritt Ord. I denne bevilgningen lå det et vilkår om at det skulle ytes offentlig støtte til restaurering/nybygg i tillegg. Det ble derfor søkt om midler i de to departementene som gir støtte til OBA. Etter å ha fått avslag om midler fra UFD fikk OBA i 2002 bevilget 500.000 kroner fra Norsk kulturråd (KKD), 800.000 kroner fra Hordaland fylke, 400.000 kroner fra Voss kommune, 200.000 kroner fra Voss Sparebank og diverse annen støtte. OBA skaffet i tillegg midler, ca. 270.000 kroner, ved å arrangere en støttekonsert i Grieghallen i Bergen i juni 2002 der musikere og andre kulturpersoner opptredte gratis. I 2003 blir bygget restaurert og utvidet med flere undervisningsrom, øvingsrom og kontor, samt større overnattingskapasitet. Pensjonatet ved Kringsjø AS er nedlagt fra våren 2003 i forbindelse med byggearbeider.

Det er i følge rektor ved OBA et mål for akademiet at driften av pensjonatet og OBA skal skilles tydeligere i budsjettet enn det hittil har vært praktisert. På sikt håper man å kunne få til ulike former for inntektsgivende aktiviteter under Kringsjø AS slik at man kan bruke dette som en støtte for driften av OBA, og ikke omvendt, som hittil. Man arbeider med å finne aktiviteter som står i stil med det OBA driver med, og som kan fungere som tjenesteytende i forhold til studentene som kommer dit. Denne aktiviteten kan for eksempel være salg av bøker, CD-er, instrumenter osv. til studenter og andre interesserte.

5.4 Faglig og administrativ organisering

Ut fra ideen om at utøvende folkemusikere skulle stå for mesteparten av undervisning og formidling på kursene, har en stor andel av undervisningen vært basert på timelærere som er blitt engasjert for hvert kurs. Med årene har OBA etablert en kjerne av dyktige utøvere som har vært rutinerte lærere og formidlere. Etter hvert har OBA også gitt stipender til unge, talentfulle musikere som har fått en arbeidsplass på stedet for kortere eller lengre tid. I tillegg har noen få folkemusikere som bor på Voss mer jevnlig undervist på kursene. Akademiet har derfor etter hvert etablert en liten fast stab i tillegg til timelærere. Antallet timelærere har økt ettersom behovet for et variert kurstilbud har økt.

Tabell: Antall timelærere ved Ole Bull Akademiet i perioden 1982 til 2002

	1982	1992	2002
Antall timelærere	20	69	73

Da det toårige utøverstudiet startet i 1996 påvirket dette antallet timelærere fordi hver student i dette studiet har sine egne timelærere etter en undervisningsmetode basert på tradisjonsoverføring i en mester/svenn-opplæring.

Bruken av timelærere har krevd et større administrativt apparat etter hvert som antallet studenter og kurs har økt. I 1982 var det ingen fast ansatte ved akademiet. Først i 1987 fikk OBA en kvart fast stilling for en undervisningsleder, og fra 1988 ble det ansatt en administrativ leder i halv fast stilling. I tillegg delte OBA en halv kontorhjelpestilling med Voss Folkemuseum som en del av en generøs ordning fra Hordaland Fylke. I praksis hadde flere av styrets medlemmer som representerte folkemusikken, utdanningsinstitusjonene og Stiftelsen Lysøen, samt Sigbjørn Bernhoft Osa selv, undervist på kursene uten fast vederlag de første ti årene av akademiets drift. I 1992 var det 3 undervisnings- og administrative stillinger til sammen. I studieåret 2002/2003 har OBA en fast stab med ansatte i faglig, administrative og tekniske stillinger.

Tabell: Fast ansatte i faglige, administrative og tekniske stillinger ved OBA 2002/2003

	Undervisning	Administrasjon	Totalt antall stillingshjemler
Rektor	30%	70%	100%
1.amanuensis	40%	60%	100%
1.amanuensis	20%		60% (permisjon i 40% av stillingen i 2003)
Arkivar	10%	40%	50%
Undervisningsleder	40%	60%	100% (ikke utlyst i 2003)
Fylkesmusiker	25%		25%
Kontorfullmektig		70%	70%
Vaktmester			50%
SUM	1.65 stillinger	3.0 stillinger	5.55 stillinger

Det faste undervisningspersonalet underviser både på kursene og på utøverstudiet. Fra 1.1.2003 går hoveddelen av en hel 1.amanuensisstilling med til undervisning og administrasjon i tilknytning til utøverstudiet. I denne stillingen inngår også utvikling av nye fagplaner for påbyggingsstudiet i samarbeid med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen.

Undervisningslederstillingen har ikke vært lyst ut etter rektorskiftet per 2003 fordi man ikke har hatt økonomi til å ansette på årets budsjett. Stillingen er satt inn på budsjettet for 2004 som nå er sendt inn som søknad til departementene. For å kunne styrke det faglige innholdet i utøverstudiet og kursene ønsker OBA å knytte til seg en prof. II-stilling. I følge rektor har

OBA hittil hatt en ordning der en professor med stilling som prof. II i folkemusikk ved Griegakademiet har deltatt i undervisning ved Ole Bull Akademiet *mot utbetaling av lønnsmidler*.

Det er et helhetsinntrykk at OBA har drevet undervisning, formidling og kunstfaglig virksomhet med minimale administrative ressurser, men til gjengjeld med stor idealisme og glød for folkemusikken og for dens plass i kulturbildet i det norske samfunnet. Timelærerordningen har bidratt til at høyt kvalifiserte fagpersoner og har bidratt til faglig mangfold og nye impulser til OBA. Den faste staben har bidratt til å sikre en balanse mellom kontinuitet og fornyelse.

5.5 Faglige samarbeidspartnere

I tillegg til timelærererne og det faste folkemusikkfaglige og administrative personalet, har OBA hatt god kontakt med de vitenskapelige miljøene ved universiteter, høyskoler, museer og samlinger. Akademiet har kunnet bruke forskere på feltet på kurs og i andre kunstneriske sammenhenger. Institusjonene der man har hatt samarbeid har for eksempel vært Norsk Folkemusikksamling i Oslo, Etnofolkloristisk institutt ved Universitetet i Bergen, Rådet for folkemusikk og folkedans i Trondheim og Tromsø museum angående samisk og nordnorsk folkemusikk. Av øvrige samarbeidspartnere kan nevnes at OBA har deltatt på konferanser med folkemusikkutdanninger i nordiske land, England, Island og Skotland. Det er nå igangsatt et tiltak for å etablere et videre samarbeid, kalt The Higher Education Network of Traditional Music (Årmelding 2002).

Som selvstendig stiftelse har Akademiet de siste årene blitt en nær samarbeidspartner med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen.

Griegakademiet ble i 1995 en del av Universitetet i Bergen, og omfatter tidligere Bergen Musikkonservatorium, musikkutdanningen ved Høgskolen i Bergen og Universitetet i Bergen. Disse institusjonene var de første kursbrukerne ved OBA. I tillegg til samarbeidet om Spelemann og kvedarskolen har OBA samarbeidet med Griegakademiet om en rekke tiltak og samarbeidsformer. Blant disse kan nevnes:

- Kompetansevurdering av tilsatte ved OBA skjer gjennom UiB
- UiB er representert i styret for OBA
- Felles seminarer
- Utøverstudenter i klassisk musikk ved Griegakademiet gjennomfører kurs i musikk som del av grunnutdanningen
- Prosjektsamarbeid, for eksempel om verdenskonferansen ISME 2002 som ble arrangert i Bergen, og Hardingfeleprosjektet som dokumenterer den eldste instrumentbyggertradisjonen på Vestlandet

- Arne Bjørndals Samling ved Griegakademiet, Institutt for musikk, fungerer som en viktig tradisjonssamling og et arkiv for OBA

Spelemanns- og kvedarskulen

Selv om det toårige utøverstudiet ikke inngår i denne gjennomgangen av kursaktiviteten ved OBA, er det viktig å nevne at aktiviteten påvirkes av at OBA fra 1996 har hatt et utøverstudium som tar opp studenter annethvert år, og hvor aktiviteten varierer. Studentene på utøverstudiet er pålagt å ha to læreplaner: de deltar på flere samlinger på OBA, og hver student har sin individuelle læremester i et lokalt folkemusikkmiljø. I fagplanen for denne toårige utdanningen er det fastslått at

”Utgifter til reise og opphold vert subsidierte av OBA. Det vert også gjeve tilskot til reise og opphold hjå læremeister. All undervisning på samlingane og hjå læremeister er gratis.” (Studieplan for ”Spelemanns- og kvedarskulen” 2002).

En del økonomiske ressurser ved OBA er på denne bakgrunn bundet til utøverstudiet. Ved første opptak hadde dette studiet fire studenter. Fra 1998 har dette studiet hatt åtte studenter i hvert kull, med opptak annethvert år:

1996-1998: 4 studenter

1998-2000: 8 studenter

2000-2002: 8 studenter

2002-2004: 8 studenter

Det er til sammen 20 studenter som har gått dette studiet hittil, og 19 av disse har tatt endelig eksamen. Åtte studenter tar eksamen våren 2004. Spelemann- og kvedarskulen er organisert slik at alt ansvar for gjennomføringen og kvalitetssikring av utdanningen ligger ved Ole Bull Akademiet, mens eksamensretten ligger ved HF-fakultetet, Universitetet i Bergen og administreres av Griegakademiet, Institutt for musikk. Dette fører helt konkret til at det er Humanistisk fakultet ved Universitetet i Bergen som godkjenner fagplanene og oppnevner sensorer ved utøverstudiet ved OBA. Universitetet i Bergen er ikke involvert i opptaksprøvene og OBA er ansvarlig for det faglige resultatet ved eksamen. Universitetet i Bergen mottar et tilskudd for hver uteksaminerte musikkstudent i kategori B utøvende musikkutdanning fra OBA på 130.000 kroner per år fra Utdannings og forskningsdepartementet (UFD). Disse midlene utbetales ved avlagte studiepoeng hvert år i studiet, og går til Humanistisk fakultet, Universitetet i Bergen, og ikke til Ole Bull Akademiet.

5.6 Faglig autonomi og kvalitetssikring av utdanningstilbudene

Ole Bull Akademiet er i dag en selvstendig enhet med faglig autonomi, godkjent for å gi folkemusikkutdanning på universitets- og høgsolenivå. Ansvar for faglig kontroll og kvalitetssikring i høyere utdanning hviler på utdanningsinstitusjonene (St.meld. nr.40 (1990-91:57). Universitetet i Bergen og Griegakademiet, Institutt for musikk, har gitt ansvaret for det faglige innholdet i folkemusikkutøverstudiet til Ole Bull Akademiet. Det er i denne forbindelsen gitt 1. amanuensiskompetanse etter kommisjonsvurdering til to i det faglige personalet ved OBA. Dette kommer kursaktiviteten til gode i og med at denne staben også underviser på kursene og fordi ansvaret for faglig innhold og organisering ligger i dette miljøet. Å gi bachelorgrad til utøvere i folkemusikk basert på en mester-svenn-tradisjon er et faglig utviklingsprosjekt. Ønsket om en professor II-stilling i tilknytning til utøverstudiet virker rimelig tatt i betraktning de få faste faglige ressursene OBA råder over i dag. Den faglige ressursen som en slik stilling innebærer for miljøet vil kunne få positive ringvirkninger for kursene som omfattes av denne evalueringen. Det virker ansvarlig og realistisk i forhold til de utfordringer høyere utdanning står overfor at man ønsker den faglige tyngde som professorkompetanse kan gi utdanningen og kursvirksomheten. Å ha flere prof. II-stillinger i tilknytning til en høyere utdanningsinstitusjon anses som et kvalitetskriterium i fagevalueringene Norges Forskningsråd har gjort av lingvistikk og statsvitenskap (NFR 2002). Prof. II-stillinger bidrar i følge disse evalueringene til en bredere kontaktflate og sikrer flere impulser i forhold til fagutvikling og kvalitetssikring.

5.7 Oppsummering

Organiseringen av Ole Bull Akademiet har endret seg gjennom årene. Dette gjenspeiler utviklingen frem mot en posisjon som en institusjon som gir høyere utdanning. Den brede sammensetningen av styret gjenspeiler tilknytningen til det lokale miljøet, til det nasjonale folkemusikkmiljøet og til universiteter og høgsolen. Etter hvert som OBA har fått fast ansatte lærere, har disse fått en egen representant. Etter hvert bør man også få en studentrepresentant i styret.

Økonomien ved OBA har historisk sett vært basert på ”det muligens kunst”. Man har valgt å holde kursavgiften lav, og å subsidiere studentenes opphold. Lønnen til timelærerne er av praktiske grunner lik for alle, mens de fast ansatte har fått en kompetansevurdering.

Høgskolene og universitetene er fornøyd med kursenes organisering.

Utdanningsinstitusjonene finner ulike økonomiske løsninger som gjør det mulig å sende studenter til OBA på kurs.

For å få en optimalisert drift har kombinasjonen kurssted og overnattingssted har vært organisert på forskjellige måter. Etter den pågående ombyggingen har man valgt en ny

organisasjonsform og man håper å få til ulike former for inntektsgivende aktiviteter som kan støtte den faglige aktiviteten ved OBA.

Ole Bull Akademiet har samarbeidspartnere nasjonalt og internasjonalt. Sammen med Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen har OBA ulike faglige aktiviteter og tilbyr en bachelorgrad for folkemusikkutøvere. Dette studietilbudet er planlagt utvidet til mastergrad.

Endringer i høyere utdanning krever strategiske tiltak for å sikre den faglige autonomi og kvaliteten i utdanningene som tilbyes ved OBA. Dette kan i fremtiden sikres gjennom bl.a. prof.II-stillinger.

6 Konklusjoner og anbefalinger

Virksomheten ved OBA rommer mange perspektiver i forhold til formidling, undervisning og videreutvikling av norsk folkemusikk og folkedans. En av utøverne som underviser ved OBA sier at:

”Ingenting som har skjedd norsk folkemusikk er bedre enn Ole Bull Akademiet. Det tiltaket gjorde at vi som utøvere fikk et sted hvor vi kunne få finne vår måte å undervise på, og lære å stole like mye på det kunstneriske som det pedagogiske når vi underviser.”

For denne utøverens vedkommende har det ved siden av å være lærer på kursene, vært fint å møte de andre lærerne på egne lærersamlinger. Dette har vært en viktig arena for den kunstneriske utviklingen av den norske folkemusikken, og vedkommende fremhever Sigbjørn Bernhoft Osas evne til ”...på enklest mulig måte få til alt det beste for alle”. Utsagn fra studentene, institusjonene som bruker kursene og de timelærerne som har uttalt seg her, tilsier at dette målet er nådd. Denne rausheten er i følge denne informantene en av de sentrale verdiene som OBA må videreføre. Det vil antagelig være viktig for OBA å kunne videreføre disse lærersamlingene i fremtiden.

6.1 Utviklingsmuligheter for kursvirksomheten ved OBA

Alle informantene ved høyskoler og universiteter er svært entusiastiske i sine vurderinger av Ole Bull Akademiet, og det har vært få kritiske innvendinger til kursenes innhold eller aktiviteten rundt. Alle informantene fra høyskoler og universiteter mener at de har en god dialog om spesielle behov og at OBA er lydhøre for forslag til endringer. På direkte spørsmål om utviklingspotensialet gir flere av informantene ved høyskoler og universiteter uttrykk for at de mener det er viktig at OBA beholder sin relevans ved å være inkluderende og romslig i forhold til folkemusikken. Det samme mener timelærerne som er intervjuet. Det blir i ulike sammenhenger påpekt at det innenfor norsk folkemusikkmiljø finnes både ”museumsvoktere” og ”nytenkende” (Arnesen 2001). Noen av informantene fra høyskoler og universiteter ser det som et mulig problem for OBA hvis man ikke sikrer nyansering av disse posisjonene på kursene. Spørsmålet blir hva man kan rekke over på en ukes kurs. Blant timelærerne sier en av utøverne at:

”Vi som er utøvere vil gjerne være purister. De fleste aner jo ikke hva folkemusikk er, og for å vite det trenger man litt mer enn en uke i alle fall”.

Vedkommende påpeker at en utøver som oppleves som ”purist” på et OBA-kurs, kan ha et mer nyansert syn på musikken i sitt utøvervirke. Vedkommende påpeker også at mange pedagoger tror de må forenkle folkemusikken og sette til trommer eller lignende for at barn skal bli engasjert. Men vedkommende utøvers erfaring er at barn kan bli like engasjert av

det enkle i folkemusikken. En av musikk lærerne ved en høgskole mener at OBA kan romme begge perspektiver slik at studentene får forståelse for de ulike posisjonene. Studentene hører mye ”overgangsmusikk”, og det er viktig at de får møte originalmusikken som kontrast. Sigbjørn Bernhoft Osa var en av de første fra folkemusikkmiljøet som bidro til å bryte ned grensene mellom musikksjangere. En informant ser mange dimensjoner som må tas vare på, men som også kan videreutvikles i OBA:

” De må ikke stagnere, men utvikle seg videre slik at de kan sikre at folkemusikken bringes ut til folk. Norsk folkemusikk står i fare for å intellektualiseres, og det har vi nok av. Å sette for mye i bås fører til at man er like langt. Man må tenke i ulike retninger uten å tape mester/svenn-måten å lære på. Norge må ha plass til et villblomstaktig akademi i sin midte. ”

I tillegg til at Akademiet oppfattes som en institusjon som har rollen som både bevarer og fornyer av norsk folkemusikk, gir mange uttrykk for at de personlige møtene med utøvere er viktig for helhetsopplevelsen. Når så mange er fremmede for folkemusikken blir identifikasjon viktig. En av informantene mener det er spesielt flott at unge studenter får møte unge jenter på sin egen alder som kveder og spiller på profesjonelt nivå. Det er også verdifullt at det lokale musikk livet blir brakt inn i akademiets kurs, og det oppleves ekstraordinært når små barn fra kulturskolen på Voss ”...kveder så øyet blir stort og vått.” Å oppleve tradisjonsmusikk som bruksmusikk blir en helt ny opplevelse for mange av studentene. I slike sammenhenger får for eksempel allmenn- og førskolelærere sett relevansen av å kjenne folkemusikken og kunne formidle den til barn og unge i barnehager og skole. Forventningene om endring går med andre ord sammen med ønsket om å bevare det unike ved Ole Bull Akademiets virksomhet.

Når det gjelder den materielle standarden ved OBA, er det noen høgskoler som etterlyser undervisningsrom for forelesninger, lesesalsplasser, bibliotek etc. Dette begrunnes med at de da kunne sendt studenter dit på lengre studieopphold. Det hadde også i følge noen av brukerne vært fint med bedre og mer tilgjengelig datautstyr samt en samling av pedagogiske instrumenter for studenter i lærerutdanningen. Med andre ord etterlyses noen av de vanlige fasiliteter som finnes på en vanlig utdanningsinstitusjon. Det er i forbindelse med utbyggingen av akademiet planlagt å bedre disse forholdene, men ut fra virksomhetens rammevilkår vil det være snakk om en prioritering mellom rom for utøvelse av musikk, rom som er beregnet for teoretiske studier og kontor og AV-utstyr. Utstyr er et ressursproblem. Innenfor knappe rammer virker det klokt å prioritere den aktiviteten OBA er mest unike på, og la andre tilby studentene andre goder. Samtidig vil legitimiteten til OBA være avhengig av at man kan tilby en del av de samme godene som andre steder. Mange innspill som er nevnt tidligere tilsier at interessen for de faglige tilbudene OBA tilbyr er større enn det Akademiet kan gi. Ole Bull Akademiet har med andre ord et stort ekspansjonspotensial som utdanningsinstitusjon.

6.2 Utviklingsmuligheter når det gjelder organisering og økonomi

Selv om akademiet innfrir kravene til en høyere utdanningsinstitusjon, er rammene allikevel snarere preget av et kurssenters organisering, og et svært lite administrativt og faglig personale som skal sikre kontinuitet, faglig kvalitet og fornyelse. Det er rimelig å anta at hvis den faglige kontinuiteten og kvaliteten ved OBA skal kunne endres i takt med endringene i høyere utdanning de neste årene, vil det bli et behov for rammer tilsvarende det som gjelder for andre høyere utdanningsinstitusjoner. Dette er spesielt viktig for å sikre rom for å kunne drive fagutvikling både innenfor den kunstneriske, den formidlende og den undervisningsmessige delen av aktiviteten.

Sårbart system?

Kursvirksomheten er basert på at kurskjøpere tar kontakt hver vår og melder sine ønsker og behov for det neste studieåret. Deretter setter OBA sammen en kursplan for studieåret som er tilpasset de ulike brukernes behov. Som nevnt har det vært stor stabilitet i bruken av kursene ved OBA. Men i og med at det ikke er etablert faste avtaler på institusjonsnivå om faste grupper hvert år, er aktiviteten sårbar. Endringer innenfor høyere utdanning kan få forholdsvis store konsekvenser. Mange utdanninger og fagplaner er nå i endring i forbindelse med tilpasningen til Kvalitetsreformen, St. meld. nr. 27 (2000-2001). Verken Akademiet eller kursbrukerne vet ennå hvordan Kvalitetsreformen vil slå ut i forhold til bruken av kursene. I intervjuene signaliserer flere institusjoner at de vil slå sammen grupper og eventuelt kjøpe færre kurs, men sende samme antall studenter som tidligere. Alle informantene sier imidlertid at kursene ved OBA er et relevant, verdifullt og unikt tilbud, og at de ønsker å fortsette å bruke kursene som en obligatorisk del av musikkutdanningen.

6.3 Faglig utvikling

Kvaliteten i kurstillbudet ved OBA ser ut til å ligge i kombinasjonen av mangfoldet som timelærerne representerer, stabiliteten som sikres i den faste staben og ivaretagelsen av formidlingsformen som er utviklet gjennom mange år. Med minst en prof. II-stilling tilknyttet institusjonen ville OBA få utviklet faglig egenart og selvstendighet. Samtidig vil det sikre åpenhet mot faglige miljøer utover Griegakademiet, Institutt for musikk, Universitetet i Bergen. Dette vil også være i overensstemmelse med den faglige aktiviteten som foregår ved OBA. Man kan tenke seg flere prof. II-stillinger der en fungerer i forhold til den teoretiske delen og en i forhold til den kunstneriske utøvende delen av virksomheten.

Når det gjelder aktivitetsnivået ser det ut til å være et stort potensiale for utvikling og ekspansjon av kursaktiviteten og andre supplerende former for undervisning og formidling.

Ole Bull Akademiet fungerer i praksis som en høyere utdanningsinstitusjon. En institusjon som OBA vil på sikt være avhengig av legitimitet i mange retninger. Dette gjelder både

folkemusikkfaglig, kunstnerisk, innen undervisning og FoU, men også økonomisk og organisatorisk. Som privat høgskole ville OBA hatt en posisjon som var mer i tråd med de oppgaver institusjonen per i dag har i høyere utdanning. En slik status vil gi grunnlag for å søke om eksamensrett til eksisterende studier og til å etablere nye studier. OBA tilfredstiller kravene til private høgskoler. Kravene for akkreditering av institusjoner er fastsatt i lov om høgskoler og universiteter og lov om private høgskoler i følge forskriften fastsatt av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) (UFD/Odin). Det anbefales at OBA tar denne muligheten opp til vurdering som ledd i sitt strategiarbeid.

Vurderingen av kvaliteten og relevansen i det unike tilbudet innenfor folkemusikk og folkedans er alle fall entydig fra brukernes side, og tyder på at OBA er en viktig kultur- og utdanningsinstitusjon i norsk sammenheng.

Litteratur

- Arnestad, G. 2001. "Men vi skal koma i hug at tradisjonen alltid vert oppløyst og omskapt..." *Om folkemusikk og folkedans i det seinmoderne Noreg*. Oslo, Norsk kulturråd rapport nr. 27.
- Bolstad, Kyte, Mæland (red.) 1985. *Norske tonar. Heidersskrift til Sigbjørn Bernhoft Osa på 75-årsdagen*. Oslo, Universitetsforlaget A/S.
- Borgen, J.S. 1998. *Kunnskapens stabilitet og flyktighet. Om forholdet mellom amatører og profesjonelle i kunstfeltet*. Avhandling til dr.art-graden, HF-fakultetet, Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, seksjon for kunsthistorie, Universitetet i Bergen.
- Borgen, J.S. 2002. Erfaringer og utviklingstrekk i kunstformidling for barn og unge. Bjørkås (red.). *Kulturpolitikk og forskningsformidling bind III. Kulturproduksjon, distribusjon og konsum*. Bergen, Høgskoleforlaget.
- Bourdieu, P. 1984. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Routledge.
- Gram Gjesdal, C.O. 1985. Fra Ole Bull til Sigbjørn Bernhoft Osa. Bolstad, Kyte, Mæland (red.) 1985. *Norske tonar. Heidersskrift til Sigbjørn Bernhoft Osa på 75-årsdagen*. Oslo, Universitetsforlaget A/S.
- Stubseid, G. 1985. Ole Bull Akademiet: Ein spelemannsdraum vert røyndom. Bolstad, Kyte, Mæland (red.) 1985. *Norske tonar. Heidersskrift til Sigbjørn Bernhoft Osa på 75-årsdagen*. Oslo, Universitetsforlaget A/S.
- Stubseid, G. 1992. *Frå spelemannslære til akademi. Om folkemusikkopplæring i Noreg*. Voss, Forlaget Folkekultur.
- Thue, O. & T. 1985. Ragnarock i Holmenkollen. Bolstad, Kyte, Mæland (red.) 1985. *Norske tonar. Heidersskrift til Sigbjørn Bernhoft Osa på 75-årsdagen*. Oslo, Universitetsforlaget A/S.
- Norges forskningsråd 2002. Norsk lingvistikk. En evaluering av forskningen ved fem universitetsinstitutter. Oslo, NFR.
- Norges forskningsråd 2002. Statsvitenskapelig forskning i Norge. Status og utfordringer. Oslo, NFR.
- St. meld. nr. 40 (1990-91) *Fra visjon til virke*. Oslo
- St. meld. nr. 27 (2000-2001) *Kvalitetsreformen*. Oslo
- NOKUT. 2003. Forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler og lov om private høyskoler. UFD, <http://www.dep.no/ufd/norsk/regelverk/lover/045061-200008/index-dok000-b-f-a.html>
- Studieplan for "Spelemanns- og kvedarskolen" 2002. Voss, Ole Bull Akademiet. www.olebull.no.

Kopier av dokumenter mottatt fra UFD:

Brev fra Det kongelige norske utdannings- og forskningsdepartementet til Ole Bull Akademiet.

Brev fra Ole Bull Akademiet til UFD.

Spesifisert regnskap for 2002

Tilgjengelige dokumenter ved Ole Bull Akademiet:

Evaluering av kurs ved OBA

Ole Bull Akademiet: Årsmelding 1977 til 2002.

Fagplan for Spelemann- og kvedarskulen

Vedlegg

Til brukere av Ole Bull Akademiets kurstilbud

Oslo juni 2003

Evaluering/gjennomgang av Ole Bull Akademiets kursvirksomhet

På oppdrag fra UFD har Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, NIFU, fått i oppdrag å gjøre en kort evaluering av Ole Bull Akademiets kursvirksomhet.

Evalueringen skal gi svar på to spørsmål:

- Er kurstilbudet tilpasset og dekker behovene ved de høyskolene og universitetene som driver musikkutdanning?
- Hvordan er kurstilbudet som er beregnet på studenter og lærere ved universitet og høyskoler finansiert og prissatt, herunder om det kreves inn egenandeler og i tilfelle hvem som betaler egenandelen?

Telefonintervjuer gjennomføres i uke 23 og 24 med vitenskapelig ansatte som har hatt ansvaret for kontakten med OBA og for de studentgruppene som er sendt dit på kurs.

Jeg ber dere svare på følgende spørsmål:

1. I hvor mange år har dere brukt Ole Bull Akademiet som kurssted for studentene?
2. Hvilke studentgrupper har dere sendt til kursene? Nevn utdanningstyper. Nevn gjerne størrelsen på gruppene.
3. Har høyskolen sendt lærere med på kursene? I tilfelle, hvor mange?
4. Har studentenes deltagelse på kursene vært del av obligatorisk musikkundervisning?
5. Hva er evt. begrunnelsen for at dette er obligatorisk?
6. Har kursene etter skolens mening inneholdt et tilfredstillende faglig nivå i forhold til studentenes faglige behov?

7. Har kursene holdt faglig og metodisk kvalitet som tilsvarer behovene i den utdanningen studentene går i?
8. Har det i kontakten med OBA vært rom for ønsker fra høghskolen/universitets side angående kursinnhold og organisering?
9. Har dere som brukere synspunkter på forbedringsmuligheter i kurstilbudet?

Finansiering:

10. Fra hvilket budsjett tar institusjonen kursavgiften til kursene?
11. Hvis studentenes reise og opphold støttes av institusjonen, hvordan er dette finansiert?
12. Hvordan er lærernes deltagelse finansiert?
13. Vil det være et alternativ for dere å starte egne kurs i folkemusikk ved egen institusjon?

Andre kommentarer?

